

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedésében
Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordánca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, lejárás a kaputól jobbra.

Művelési díj: 6t hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pestben: Haasenstein és Vogler Uriutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
Nyitlitter sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagyíven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft o. é.
félévre 6 „ „ „
évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

Kolozsvár, 1873. június 24.

(K—G.) A mióta a közegészségügyi tudomány elhagyta azon szűk és merev álláspontot, melyre némely német tudósok doctrinair felfogása helyezte, mióta kutatásaiban, vizsgálódásaiban általánosabb nézpontra emelkedett; mióta az a tudat lépett előtérbe, hogy nem a már beállott veszélyek elhárítása, e tudomány célja, hanem egyáltalában oly közegészségügyi állapotok, viszonyok teremtése, melyek lehetetlenné teszik a ragályos betegségek létrejöttét; mióta általános lett a tudat, hogy bizonyos betegségek nem kizárólagosan egyeseket látogatnak, mint symptomái bizonyos állapotoknak, hanem magát az összeséget támadják meg, s ép ezért a közegészségügy fenntartása nem annyira az egyes gyógyszerektől, mint az életviszonyok mikénti rendezésétől függ: ezóta fordították úgy egyes nemzetek, mint különösen a kormányok egész tevékenységüket azon irány felé, mely nem a már kitört járványok megszüntetésében, hanem oly közviszonyok teremtésében áll, melyeknek helyes, az életviszonyok sajátos vonásaira fektetett rendszere már a priori lehetetlenné tege az egészségügyi viszonyok felforgatását, megrendítését.

A közegészségügyi tudomány legelső képviselője, Stein Lőrincz, jelenleg a bécsi egyetem kitűnő tanára azt mondotta, hogy a cholera valóságos áldás volt az emberiségre nézve, mennyiben csakis ennek rohamos fellépése gvőzte meg az emberiséget az eddig követett irány téves voltáról, s mutatott ki egy új irányt, mely e tudományban valóságos szakadást idézett elő a mult és jelen között.

Talán kissé túlzott Steinnak fennebb említett állítása, talán merész a gondolat, mely millió, meg millió embertársunk elvesztésében szerencsét lát egy jobb, helyesebb fordulat reményében; de annyi mindenestre áll, hogy e nagy áldozatot is meg kellett hoznunk, ép a tudomány és a közegészségügy rendezése érdekében. Ez idő óta ismertek fel a közegészségügyében bizonyos socialisticus irányt, mely abban áll, hogy hiába iparkodnak a magasabb társadalmi osztályok rendezett egészségügyi viszonyokra, ha az alsóbb osztályok e nemü érdeke el van hanyagolva, hogy a társadalom egy élő organismus, mely egészben véve akkor ép munkaképes, ha minden részei is egészséges alapokon nyugosznak.

Vajjon az emberiség véges, gyakorló természetéből magyarázható-e ki a tény, hogy bizonyos igazságok, üdvös eredményekre csak hosszú, fárasztó utakon, s még nagyobb áldozatokon keresztül juthatunk; ne kutassuk e kérdést, hanem fordítsuk hasznunkra a já-

ratlan, sokszor tévelyekbe vezető ösvényeken szerzett tapasztalatainkat, ép a szenvedő emberiség érdekében.

Az általánosító, mindent magába ölelő törekvés tehát felismerhető, inkább a tudományban, mint az életben. Az elmélet emberei valamint a gyakorlati megvalósítók között is kezd mind általánosabbá válni a tudat, hogy mindaddig nincs biztosítva a paloták büszke lakójának élete, egészsége, míg az alsóbb osztályok életviszonyai a mai megdöbbentő képet nyújtják, hogy csak megközelítőleg is türethető állapotokat e tekintetben akkor érünk el, ha a rendezésben, a viszonyok alakításában kiterjesszük figyelmünket az összeségre.

E tudatnak felébredése megbecsülhetlen jelentőségű, ez győz meg arról, hogy bármily távol tartsanak minket a társadalmi viszonyokon alapuló különbségek, bármily áthidalhatatlan legyen a különbség gazdag és szegény, hatalmas és gyöngöle között, a természet mutatott ki bizonyos talákozási helyeket, mitől elfordulni, vagy azt negligálni nem lehet saját érdekünk veszélyeztetése nélkül.

Az egészségügynek olyatén rendezése, hogy az megfeleljen úgy az emberi természet alaptulajdonságainak, mint a különböző, de bizonyos pontban találkozó érdekeknek, többé nem egyes osztályok kiváltságolt kérdése, hanem sokkal inkább socialis természetű. Minél inkább megközelítjük ez általánosságra törekvő irányt, annál szilárdabb alapokon nyugvó közállapotokat teremtünk. Minél kevesebb a társadalomban azok száma, kik kívül esnek a közgondozás keretén, annál kevesebb az aggodalom, a félelem.

Talán a világon mi sem emlékeztet inkább közös emberi természetünkre, mint a járvány betegségek. Midőn látjuk, hogy nincs rangkülönbség, hogy még az oly büszke emberek is meghunyászkodnak rettenetes hatalma előtt, bizony nem csoda, ha azon tudatra ébredünk, hogy itt közös ellenséggel van dolgunk, közös erővel kell fellépni, mindenki mindenkéért.

A csik-somlyói rom. kath. főgymnasiumról.

Az öröm, hála és lelkesedés érzelmei vezeték tollamat, midőn elvégre jelezhetem, hogy a 16 év előtti nemes szív- és fehkölt lélekből származott üdvös íge sok vajadás és csüggedni nem tudó törekvés folytán testté vált, — értem a csik-somlyói VII. osztályu gymnasiumnak a VIII. osztály beállításával tett kiegészítését, s így mint főgymnasiumnak rég ohajtott beteljesését.

Midőn 1857-ben Haynald Lajos ur ő nagyméltósága Erdély akkori lángoló püspöke az eszmét megpereditette s felkarolásában 12000 forint lefizetésével ment nemes példa gyanánt előre: annyira át volt annak szükségességétől és fontosságától a belső kath. Székelyföldön mindenki hatva, hogy ezen célra szegény sorsuk dacára is versenyző buzgósággal tették meg ajánlatukat községek úgy, mint egyesek és székely bérceinken-tuli nemes jötevők is, kik között a közelebb elhunyt nagy főpap és hazafi Bartakovits Béla 5000 forinttal véste be a székely nemzedékek szívébe hallhatatlan emlékezetét.

Az ajánlatok nagyobb része befolyván, már az 1857—58 tanévben az V. s a következő két év folytán a VI. és VII. osztály megnyitott; többre, vagy is a VIII. osztály beállítására azon-

ban nem lehetett mind mai napig emelkedni, mert ajánlataik befizetésében sokan elbágyadtak, mások eltávoztak, elhaltak, és mások az évről-évre súlyosabbá vált közelszegényedés miatt minden jóakarát mellett sem tudtak ígéretnök eleget tenni.

Hogy iskolánk 14 év óta csonkán volt kénytelen állni, abból sokféle hátrány származott az itteni, jó lelkek által szándékolt s czélba vett oktatás-ügyre; mert ifjaink itt nem végezhetvén a közeptanodai tanfolyamot, részint meggyérültek, részint oda siettek, hol azt érettségi vizsgálattal korszoruzhatták meg, s így míg az intézet népességének létszáma csökkent, addig a többi polgárságban is zsibbadtabbá vált a sisypuszi küzdelemhez hasonló buzgóság, s megszibbadt a közönségnek is a tervnél ébredt érdekeltsege a kivitel nehézsége és huzamossága miatt.

Közvetlenül érzette és viselte e nyomoruságos helyzetet a tanodai tanári személyzet s kellően feltudta fogni a begyűlt magán pénz-alapot kezelő püsp. bizottmány; s minthogy az alapnak az itt 1858. október 4-én megnyitott tanító képezde s két elemi osztály költségeit is kelle a képezde fejlődése miatt is évről évre növekedő arányban fedeznie: más kiutat a gymnasiumnak a közoktatás terén ez alatt felmerült mozgalmak folytán még sürgetőbbé vált kiegészítéséhez nem látván, több ízben különböző tervek- és kérelmekkel, melyeket a jogos indokoknak halmazával tudott mindig támogatni, fordult az erdélyi r. k. status vagyonát kezelő kolozsvári bizottmányhoz; de ennek sem lévén módjában segíteni, s különböző ügyek is inkább, mint valódi okok hozatván fel a csik-somlyói főgymnasium eszméjének elodázására; mármár csüggettség szállta vala meg a közvetlenebbül érdeklődő lelkeket, midőn a vall. és közoktatási magyar kir. miniszteriumtól az erdélyi kath. közeptanodák megvizsgálására kiküldött biztos, határőrvidéki tanker. főigazgató Mészáros Nandor ur maj. 21-én tanodánk küszöbén megjelent s párnapos időzése alatt helyzetünkkel megismerkedett. Tanodánk polgársága önkéntesen sugallatszerűleg mint egy kedvező változás hírnökét fogadta a derék férfit, ki maga részéről is ígérkezett a nálunk tapasztalt legnagyobb hiányok t. i. a VIII. osztálynak pótlását sürgetni.

Ezután mintegy nyolcznap alatt érkezett erd. püspök Fogarassy Mihály ő nagyméltóságának kegyes értesítése, mely hitelesen constatálta azt, mit a hírlapokban megelőzőleg nagy örövendéssel olvastunk, hogy tudniillik nagynevű alapítónk dr. Haynald Lajos kalocsai érsek ur ő excellentiaja Budapesten majus 17-kén, ugymint kalocsai érseksége 6-ik évfordulati napján kelt kegyelmes adomány-leveleiben az erdélyi püspöki megye czéljaira nagylelkűleg vissza adományozta azon 60 ezer frtot, mely összeget itteni főpásztorkodása után kárpótás czimén utólagosan kapott; s e nagyszerű alapítványozás okmányának mindjárt 1-ső pontja alatt az ő nagyméltósága által „különösen gondozott és megbővített csik-somlyói kath. gymnasium VIII. osztályának beállítására“ 8,000 frtnyi alapítványi tőkét méltóztatott juttatni; — maga dr. Fogarassy Mihály jelenlegi főpásztorunk ő kegyelmessége pedig ugyanezen régohajtott nemes czélhoz máj. 23-iki intézvénye szerint 4000 frt. örökös alapítvánnyal méltóztatott járulni, kifejezvéen azonban, miszerint „e tőkék után esendő kamatok mindaddig tőkésítettetni fognak, míg a VIII. osztály ohajtott megnyitása megtörténhetend.“

Ez örövendes előértesítést követte püspök ur ő nagyméltóságának magas megjelenése; máj. 31-én körünkbe érkezvén, itten a kath. székelységnek százakok folytán megült pünkösdi magasz-

tos bucsu-ünnepében résztvévén, s a somlyói iskolákat kegyesen meglátogatván. Ezután ő nagyméltósága a szomszéd alsziki esperesi kerületben végezvén terhes főpásztori látogatásait, niolag szerencseltető szerény körünköt.

Mindezen alkalommal a somlyói tanári testület, mélyen érezve azt, hogy: „bis dat qui cito dat“, s tartva attól is, ne hogy már a közel jövő tanodai intézkedések csonka gymnasiumunkra még benittóbban hassanak vissza: nem szűnt meg püspök ur ő excellentiajánál már a jövő 1873/4. tanévre a VIII. osztály beállítását kérelmezni, azon ajánlatot tévén, hogy csak egyetlen újabb tanári állomás rendszeresítésével is kész a fenn maradó tanórakot további kedvező napokig elvállalni.

A kegyes főpásztor ügyünket szívére vette, s e czélból az iskolánk magán pénzalapját kezelő püspöki bizottmánnyal június 16-án gyűlést tartott, mely először is a kegyes jótévő főpásztoroknak hálás köszönetet szavazván, s a 12,000 frttal növekedett alap állását megvizsgálván: a VIII. osztálynak a jövő tanévre beállítását a lehetségesnek tünt ki; mit püspök-elnök ő nagyméltósága határozatilag ki is mondta. Ezután a gyűlés az ajánlati hátralékok behozatala és a VIII. osztály beállításának mikéntje felől tanácskozván, az emlékezetes gyűlést elnök ő nagyméltósága annak több tagjai hálálkodása közben zárta be.

En is bezárnám ezzel szerény közleményemet; de mielőtt ezt tehetném, a közjó pártolását méltányolni tudó igaz székely kebellem hálás köszönetet rebegék feledhetlen emlékü püspökünk s főgymnasiumunk első lelkes alapítójá, jelenleg kalocsai érsek dr. Haynald Lajos ur ő nagyméltóságának, ki nemes czélunkra már 20,000 forintot áldozván, alapunk 1/5-dét képviseli; — hálás köszönetet mostani kegyes főpásztorunk dr. Fogarassy Mihály ur ő nagyméltóságának, ki alapunkhoz szintén több mint 5000 forinttal járult, s most, midőn az idők teljét bekövetkezni látta, „legyen“ szavával kimondá, hogy a nemes lélekből származott íge, elvégre testé váljék; — hálás köszönetet mondok ezen iskola minden egyéb jötevőinek, kik magoktól megvont fillereiket a csik-somlyói szelid müzsák oltártüzének élesztésére szentelték; — s végül hálás köszönetet azon tisztán jóakaratu székely atyámfainak, kik mint ez ügynek önkénytes hordnokaik, sem a huzamos idő lankasztó hatásai, sem egyéb akadályozó viszonyok között nem akarták elejteni, hanem életre törekedtek segíteni azon a szó legteljesebb és legszebb értelmében „human“ eszmét, melynek életétől a napról-napra mostohabb sötétü székelynek jövője igen-igen nagymértékben függ!

Irnecs Fülöp Jákó,
gymn. igazgató.

Legújabb táviratok.

Boglár, jun. 24. A szentpéter-fiumei vasut megnyitása Fiuméba induló külön vonat ma este 7 órakor érkezett ide. A vonaton a kereskedelmi miniszter, a déli vasutársulat elnöke, gr Zichy Ferencz, számos képviselő, hivatalnokok, lap tudósítók vannak.

Zágráb, jun. 23. A Boszniából kivándorolt keresztényeknek a pozsegai városi tanács megengette a Cernikben való meglepedést. Pozsega megyében egyre szaporodnak a gyilkosságok és rablások.

Páris, jun. 23. A hivatalos lap nemsokára közli azon haditanács tagjainak neveit, mely előtt Bazaine tábornagy nagy pere septemberben tárgyaltni fog.

Páris, jun. 23. Rhonemegye főnöke, Ducros ide érkezett. A belügyminiszter a nemzetgyűlésben

holnap érelyesen fellép, Ducrosnak a polgári temetőre vonatkozó kibocsátványa mellett.

Róma, jun. 23. A „Rome“ című lap szerint a pápa a közelebbi consistóriumban érelyes allocutiót fog tartani a zárdatörvények ellen.

Cettinje, junius 23. A montenegrói hírlapok rokonszenvvel szólnak Ausztria új keleti politikájáról.

Konstanczinápoly, junius 23. Montenegro képviselője különös küldetésben érkezett ide. — A szultán egészségi állapota rossz. — Miniszterválságról szóló hír kering.

Berlin, junius 23. Az egyes szövetségi államok által kibocsátott papírpénz beváltása birodalmi pénzre 1874. január 1-én, a milliárdfizetés főmaradt részének felosztásával együtt fog végbemenni.

Szent-Pétervár, jun. 23. Kaufmann tábornok május 23-án elfoglalta Hasarasp várát, az Amudarja balpartján, az ellenség futásnak eredt, három ágyút és tüzérségi löszereket hagyva hátra.

A keleti vasut tárgyában Kerkapoly és Tisza miniszterek aláírásával jun. 20-án tételtek a ház asztalára a kormány előterjesztése. Tizenhárom évvel hosszasan van előadva a keleti vasut történelme, a konzesszióitól kezdve a jelen óráig. A multa vonatkozó adatokra nem reflektálhatunk itt bővebben, s csak az előlegezési üzletet kezdjük, melyet a nevezett vasut, — midőn Waring elhagyta, a pönztár teljesen üres volt, s a kormány is 2 millió fölül adott kölcsönét visszafizetelt — a Vereinsbankkal, franko-osztrák és franko-magyar bankkal s az allgemeine österreichische Bankkal kötött. Ezen 15,200,000 frttól, melyet a vállalat 7% kamatra kapott, a társulat 19,998,000 frt névértékű 2 rendű prioritásokat adott hitelzőinek biztosításként olyképen, hogy, ha a kölcsönt 1873. jun. végéig visszafizetni képes nem volna, a hitelezők konzorciuma annak fejében ama prioritási kötvényeket megtarthassa, míg ellenkező esetben, ha t. i. a vállalat fizet: a hitelezők a kölcsönadott összeget és kamatait fölül csak 5% províziót kapnak.

A bankok azonban a kölcsönt csak azon föltétel alatt adták, hogy a kormány által biztosításnak arról, miszerint a pálya teljes kiépítésére netalan még szükségesnek bizonyulandó további összegek a társulatnak rendelkezésére bocsájtanak. E kívánt biztosítékot a kormány megadta, bár megszorítással, kijelentvén, hogy ha a bankok által adott kölcsönrel sem lenne a teljes kiépítés eszközölhető, az erre még szükséges összeg a társulat rendelkezésére bocsájtatik, de csak azon összeg erejéig, a mely kamatoztatható a társulat részére állandóan biztosított tiszta jövedelemnek azon részéből, mely az elsőbbségi és ezen újabb kölcsön kamatainak fedezetése után még fennmarad.

Be is bizonyult, hogy a 15 millió 200,000 frt, melyből kincstárnak visszafizetett 2,019,783 frt, nem volt elég az építésre, úgy hogy a kormány a vállalt garancia értelmében újra 1,200,000 frtot kölcsönzött a vaspályának, illetőleg ennyit kieszközölt részére az anglo-banknál. De még ez sem elég, mert a pálya teljes kiépítésére további 3 millió lesz szükséges, úgy hogy a társulat összes adóssága körülbelül 21 millió leendő.

Földterítettük — folytatja a kormány előterjesztése, — hogy a kormány az állam érdekei megóvása tekintetében a pályának czél szerű és az en-

gedélyokmány határozatainak megfelelő építése és felszerelése fölött szigorúan őrködött és a törvényben és állása természetében gyökerező jogait kielégőleg gyakorolta; de földterítettük azt is, hogy csak is ebben és ennyiben megállapítható felügyeleti és ellenőrzési jogát a társulat magán ügyeire egyáltalán nem vélte kiterjeszthetnisi, az állam felügyeleti jogának ezimén bénító hatása, de erdemnyre ugyanis alig vezetők gyámkodás gyakorlatára magát sem jogosítottak, sem köteleztettek nem tartá, hogy az állam az építési tőkének bekövetkezett hiányaiért jogilag felelősségre nem vonathatik s kártérítésre vagy utánpótlásra nem kötelezethetik.

Beismeri azután az előterjesztés, hogy az állam közbejötték nélkül a részvénytöke minden valószínűség szerint teljesen meg fog semmisülni. Ezt az állami hitel és a magyar vasuti papírok árkelete érdekében elkerülendőnek ítélték a kormány, a keleti vasut állami megvásárlását hozza javaslatba és pedig következő indoklással:

A vállalat jövedelm zövé tételére a legczél szerűbb mód a hálózatot kiterjeszteni. És pedig építendő volna:

1. A nagyváradi-debreczeni-füzesabonyi vonal 20.5 mérföld 11.235,000 frt költségelőirányzattal.

2. A brassói oláhhatári vonal 3.3 mfd 3.696.000 frt költséggel.

3. A maros-vásárhely-szászrégeni vonal 4 mfd 2 millió költséggel.

Összesen tehát 27.8 mfd 16.931,000 frt költségelőirányzattal.

E vonalrészeket azonban a hitl bukott keleti vasutársaság maga erejéből föllépíteni nem képes és semmi más társaság sem akad, mely erre vállalkoznék. A kormány tehát ajánlja, hogy az állam tegye meg.

E czélra bocsásson 30 millió névértékű sorsjegykölcsönt. Ebből 15 millió sorsjeggyel váltsa be a keleti vasut összes részvényeit 100 frt értékben, mely uton a pálya kincstári tulajdonná válnék, természetesen az állam terhére esvén egyuttal a 15 millió 200 000 frt előlegezési kölcsön és minden egyéb tartozás is, összesen ama 21 millió, melyet föntebb kimutattunk. A prioritások is az államot terhelnek. Ajánljossá akarja a kormány tenni az üzletet az által, hogy utal a vonal fontosságára, mely így 108 mfd hosszúságban az országot keresztül metszené.

Pénzügyi tekintetben az országot 1.200,000 új kamat terhelné az új sorsjegykölcsön után. Minjazonáltal a kormány két tagja elfogadásra ajánlja a terhet, föltüntetve a kombináció előnyös voltát annyibanis, hogy a másik 15 millió sorsjeggyel, mely a részvények beváltása után fennmarad, 80% árfolyammal behoz 12-13 milliót az építési alapba, mihez adva az árkeleti differenciát 4 1/2 millióval, mely onnét támad, ha az előlegezési üzlet prioritásai mint állami prioritások bocsájtának ki, az előirányzott 17 millió építési költség kifutja.

Nem tudjuk, a mi figyelmünket került-e csak ki, vagy az emlékirat szerzői, hogy az egész vonal kiépítésére ezen 17 millió fölül még ama 3 millió is szükséges, mely az eddig építés alatt álló vonalokra még nélkülözhetlenek van beállva.

foglalkoztam addig a társadalmi és szellemi élet számtalan mozzanataival és tényezőivel; tehát mindezekhez keveset értettem; de erős vála elhatározásom azok körül magamnak kellő tájékozást szereznem.

„Óráimnak, perceimnek nagy részét a közügyeknek szentelve, az ezek körüli eszmékben és gondolatokban való buvártodás volt legkedvencebb foglalkozásom. Midőn barátim, sorsoim olykor nagyobb körben is egymással találkoztam, gyakran üres haszontalan beszélgetésekkel töltöték el az időt, vagy a társas életben többnyire fölmerült napi események, színház, táncszüveg és más időtöltések fölött tettek néha sületlen elcsúszó megjegyzéseket, én akkor más köröket kerestem föl, oly köröket, melyekben többnyire szakfőriak és a közmívelődés terén ismeretes egyének voltak föllelhetők, kikkel a lehető legszorosab érintkezésbe, a közügyek fölötti eszmecserebe a napi kérdések korszerű fejtegetésébe, és a nálunk még igen gyéren képviselt szakmabeli tárgyak megvitatásába bocsájtkoztam, élénk részvétellel iparkodtam minden lehető irányban magamnak kellő tájékozást szereznem, eddig igen csekély szakismereteimet gvarapítani, és gondosan gyűjtögetni azon sokféle adatokat, jeles eszméket, és fontos nézeteket, melyek egy vagy más tárgy fölött ott nyilvánultak.

„Hogy ezen szellemi tájékozásból időről-időre előnyt és hasznot húzhassak, és előforduló egyes esetekben alkalmazás által azt kellőleg érvényithessem, dolgozó szobámban egy nagyobb szekrényt tartottam, mely több apró s különböző fiókokkal volt ellátva, külön föliratokkal, melyek az illető tárgyakat megnevezték, és pedig kizárólag azokat, melyek akkor főleg a napirenden állót-

Szemelvények Heine prózai műveiből. Aphorismák az állam és társadalom felett.

Válogatva fordította D. I.

Megtörtént már sokszor a rabszolgazállító nagy hajókon, hogy ha vihar volt, s a hajó veszélyben forgott, a négerkezek fordultak segítségért, kik alant a hajó sötét odvában összezsúfolva feküdtek. Ekkor feloldják lánczaikat, s mennyre-földre ígérnek nekik, hogy szabadságukat vissza adják, ha tevékenységükkel megmentik a hajót.

A bolond feketék örvendenek, felsietnek a napvilágra, s nosza rajta! futnak a szivattyukhoz, teljes erővel dolgoznak, segínek a hol lehet, másznak, ugranak, vágják a köteleket, támasztják az árbocokat, szóval addig erőlködnek, dolgoznak, míg tul vannak a veszélyen. Akkor aztán, mint magától értetődik, ismét leviszik őket a sötét hajó teknőbe, szép csendesen lelánczolják; így aztán nyomorúságuk sötéttségében demagóg gondolkodással elmélkedhetnek a lélekviszárlók ígéreteiről, kiknek a kiállott veszedelem után minden gondjuk csak az, hogy még egy pár lélekkel többet cseréljenek be, s adjanak el.

Rettetes az, hogy nálunk mikép tudták a rabszolgaságot még fecsegővé is tenni, és német bölcsészek s történészek hogyan kirozták agyvelejüket, hogy minden kényuralmat, bármily dőre és balga volt is az, mint észszerűt és jogvényest, védelmezzenek. Hallgatni a rabszolga tiszte, — mondta Tacitus. Ama bölcsészek meg történészek az ellenkezőt állítják, s érdemeleiket mutogatják a gombjukaikban.

Nem régen még a hazának sok barátja kívánta Poroszország nagybodását, s királyában az egyesült Németország fejedelmét látni reménylette. Ezek tudták a hazaszeretetet édesgetni; volt porosz szabadelvűség, s a szabadság barátai már bizalomteljesen tekintettek Berlin hírsái felé. A mi engem illet én soha sem voltam kész ilyen bizalmasságra. Én inkább aggodalommal néztem ezt a porosz sást, s míg mások magasztalták, hogy mily merészen néz a napba, addig én annál figyelmesebb voltam karmaira.

„Óh a szegény, rongyokba öltöztetett király, a nép! Akadtak hízeltői, kik sokkal orozatlanabbul fejehez verték a tömjénfüstöt, mint bizonyi és versaillesi udvaranczok. Ezen udvari-szolgái a népnek folytonosan dícsérik jeleségeit és erényeit, s lelkesülve hangoztatják: „Mily szép a nép! mily jó a nép! mily okos a nép!“ — nem úgy van, hazudtok! A szegény nép nem szép, ellenkezőleg nagyon rut.

De e rutság a piszoktól lett, s avval együtt el is fog mulni, mihelyt nyilvános fürdők építünk, hgy ő felsége a nép ingyen fürdölhetik. Ery kis szappan nem árthat hozzá, s akkor oly népet láthatunk, mely tiszta, egy népet, mely megmosdott. Az a nép, melynek jóságát annyit magasztalják, épen nem jó, sőt gyakran ép oly gonosz, mint némely más hatalmasság. De rosszassága az éhségtől van; gondoskodniuk kell arról, hogy a souverain népek legyen mindig mit egyék; mihelyt ő felsége kellően etetve s jól tartva lesz, alázatosan és kegyesen fog rátok mosolygani, egymint a többi. Ő felsége, a nép hasonlókép nem is nagyon értelmes; talán ostobább mint a többi, s csaknem oly állatiasan ostoba mint a saját kegyencei.

Szeretettel és bizalmával csak azokat aján-

lak, vagy mint hazánkban nagy fontosságu ügyek a közfigyelmet és érdekltséget leginkább felkölthették, és első sorban azon tárgyak zömét képeztek, melyeknek megvitatása, felkarolása és életbe léptetése immár tovább elodázható nem volt. Ezekhez tartoztak a kaszinó, gőzhajózás, lánchíd, tudományos akadémia, gazd. egyesület, löverseny, Tisza-szabályozás, Vaskapu ügye, egyes politikai, törvényhozási, és közigazgatási fontosabb kérdések stb.

„Mind ezen tárgyak fölött én gyakran behatólag gondolkoztam, és helyeseknek talált nézeteimet az e mellett nyilatkozó számtani és egyéb fontos érveket apró papír szeletkékre a fő szók följegyzése mellett leírtam, és az illető föliratu osztályába betettem. E szerint cselekedtem napoként saját észleleteimet és a szakember barátimól nyert tájékozást után gyűjtött alapos eszméket, adatokat és momentumokat pontosan regisztrálva és az illető osztályosokkába elhelyezve.

„Ezen rendszeres eljárás mellett igen sok alapos eszme, gondolat, hiteles adatok, nyomós érvek és dönthetlen momentumok gyűjteményére tettem szert, melyek időről időre bizonyos skrutinium alá jövének, főleg azok szemellették ki, melyek döntő erőknek elismertettek. Mindezeket én bővebb megfontolás és merlegelés után rendszeresen s összefüggőleg egybeállítva oly formába és alakba önteni iparkodtam, hogy midőn előfordult esetekben ezek fölött közhelyeken történt tanácskozás vagy országos megvitatás után határozni és megállapodni volt a föladat, én sok gondnal és ügyeszerettel gyűjtött nézeteimmel és érveimmel legtöbb esetben győző maradtam és irányadó valék a gyakorlati élet terén, mi több, a nagy közönség helyeslé-

dékozta meg, kik szenvedélyének zagyvanyelvén beszélnek vagy ordítanak, azokat a derék embereket pedig, kik a józan ész nyelvén szólnak hozzá, hogy felvilágosítsák és nemesítsék, azokat mindig fölül. Így volt ez Párisban és így volt ez Jeruzsálemban.

Mondjátok a népnek, ime itt van egy krisztusi jellem, a legigazságosabb az igazok közt, és itt van a legalaválabb utonálló, válaszs! biztosak lehettek benne, ezt fogja kiállani: „Barabás, — éljen Barabás!“ „Nekünk csak Barabás kell!“ — Ezen fölfordultság oka a tudatlanság, ezt a nemzeti betegséget ki kell irtanunk minden áron, nyilvános népiszkolák által, hol a mellett szerző vajos kenyér és más harapni való legyen ingyen. — Majd ha minden egyes ember képes lesz magának a kellő ismereteket megszerezni, akkor értelmes népet is fogunk látni.

„Vigyázz magadra“ mondá egyszer egy demagóg egy nagy hazafinak, — „ha a nép feldühödik, széllyel fog.“ „Ez ez felette: „Vigyázz magadra te, mert téged fog a nép széllyel tépni, midőn ismét magához tért.“

Bécsi világkiállítás.

A második virágkiállításról. A virágok, miket az első, az iparpalota megnyitásával egybeeső kiállítás alkalmával közszemlére kitétek, az általános csapás a rossz idő alatt szenvedtek. Bár mint bennszülöttek a földirati széleségi foknak — szobanövelési helyük az Erdbergen esik — égalji viszonyaihoz hozzá lehettek szokva, mindazáltal ép oly rosszul látszottak magukat találni, mint az exotikus (meleg égalji) növények, melyek az üvegházakból kivéve, leveleiket és virágjaikat lekornyaszották.

Az idei év naptárában tavaszt jelezünk nem lehet, a természet az ideán nem ébredett fel virágkoszorúval fején s a napsütéstől melegen mosolyogva, hanem mogorván és lankadtan. A nyárnak kell egy olyannira eikonárkodott tavaszt minket kárpótólnia. Maguk a virágok is csak akkor lépnek a természet adta jogosult térére, midőn az evnek is alig van még egy pár napja felszálló irányban. A második kiállítás alkalmával, melyre közel és távolból a kuzdérés megjelentek, illatos és virágzó bi-onyitekat adhatják létképességüknek.

Egy tavasz se volt még az ideig oly sok kalamitasokat magával hozó, mint épen az ez idei zivatáros esősáros tavasz. A baj szaporítására közbe jászott még oly börze katastropha, melynel gyorsabban és vészthozóbban idáig egy sem lepett fel; legalább erről tanuskódnak a pénz- és kereskedelmi krízis történelmének lapjai. Hogy mi közük van a virágoknak a börzéhez? fogják kérdeni. Igenis létezik egy okozati összefüggés, melyet rövid történelmi idézetekkel igyekszem kellő világba helyezni.

A tizenhetedik században valóságos börzevásár létezett virágokban, s a tulipánok, melyek elől a rózsáknak szégyenkezve kellett hátra vonulniok, oly árutárgyat képeztek akkoron, mint mai napság a bankpapirok, s árfolyamok szédelő magasságra növekedtek. Így p. a Harlemben termesztett „Semper Augustus“ néven ismert tulipán hazymájának árkeletét 13.000 frton jegyzték, s más példányoknak még nagyobb volt az árak. De sőt még az is megtörtént, hogy oly tenyészési fajokkal fiztek spekulációt, melyek természetben nem létez-

sével, sokszor hangos éljéneivel találkozni voltam szerencsés.

„Igen egyszerű és természetes volt azon következtetés, hogy én föntebbi módozatom segítségével azon bajnoktársaimat, kik szintén a dolgozó hozzászóltak, de az alkalmi pillanat meddő befolyása mellett többnyire csak oly érveket használván, melyek különben is csak közzsájon forogtak és a beható tanulmányozás legyőző kellekeit igen is nélkülözték, egész könnyűséggel legyőztem, és a győzelem bábérjait én arattam.

„Ezen magában véve csekélynek látszó, de gyakorlati eredményeinél fogva rányerő igen fontos sá vált módszer én folytonosan gyakoroltam, és sok tekintetben igen nagy hasznát vettem.

„Megtanultam továbbá az idő helyes beosztásának gyakorlati czélszerűségét is megbecsülni; én napjában sok dologra találtam időt, mely jól beosztani iparkodtam, és e beosztás mellett áthatatos maradtam; többeket ismertem, — mondá a gróf — kik ezen kis mesterséghez nem értettek, föltették ugyan magukban, hogy e napon ezt, amazt és még sok egyebet végeznem fognak; de véletlenül p. o a vadászat is ki volt tűzve, — mondjuk 8-11-ig — de az érdekes találkozás, a viszontlatas örömei közti csevegés, holmi napi élményeknek megbeszélése a vadászat kedvelőnek legkedvesebb időtöltése, főleg ha sok vad mutatkozik, — mind oly dolgok, melyek közepette a nem eléggé kipróbált és állhatatos emberfia elszorakozik és megfellejtkezik föltett szándékáról; és így könnyen megtörténhetik, hogy 11 óra helyett 4-5 órakor lón a vadászatnak vége, de vége azon időnek is, melyben sok egyéb teendő hiába várattott magára, vagyis egyszerűen elmaradt.

TÁRCZA.

Széchenyi István életéből.

(Hajnik János följegyzései.)

A nemes gróf gyakran tett saját egyénisége fölött említést, és tanulságos megjegyzéseket; így ismertette meg azon, ildomos, és valóban praktikus módszert, melynek ő, mint mint ismételve állítá, igen nagy hasznát vette, és mely szerinte nagy tényező volt abban, hogy többnyire sikerült szokatlan hatást eszközölnie, és a közügyekben befolyását feltűnően érvényesíteni. Ő — mint gyakran mondá — nem volt gyors eszű de ha csak perczekig halasztható idővel rendelkezhetett, és maradhatott csak annyi ideje, hogy egy kissé approfundálhatta a dolgot, meglepőn mély érveléssel és avatottsággal volt képes ellenfeleivel megmérkőzni, és többnyire szerencsés volt azt lelegyverezni és legyőzni.

„Midőn a katonai pályától bucsút vettem, mondá egyszer, (minthogy nekem az ország határain kívül többnyire Olaszthonban tanyázott katonának, és a külföldi több részeiben is megfordult utazónak bő alkalmam volt kedves hazám társadalmi közművelődési és szellemi elmaradottsága fölött meggyőződést szereznem) egy leírhatlan, legyőzhetlen vágyat és ósztont éreztem eremben, kipróbálni, erőmet, tehetségemet, hogy mérkőzök egy nemesebb nagyobb föladat megoldása körül csoportosuló számtalan előtétel, balvélemény tespedés, közönyösség, és keleti indolenciának százfejú szörnyével.

„Katonának nevelt ember lévén, nem sokat

tek s képzelt értékeként fungáltak. — A virág kedvelők, kik ily csak a képzeletben levő tulipánokért rangtak, a legtekintélyesebb vagyont is tönkre tevők; végtére ama tulipán szédelgésnek is egy „krach“ vetett véget; hagymák, melyek a börzén ezer meg ezer forintot lettek jegyezve, valódi értékükre redukálódtak s a legolcsóbb árakon sem akadtak vevői.

Belgium, a mely a világkiállítás téren levő virágcsarnokban a legpompásabb növényekkel van képviselve, kellé fel bennem, mint Hollandnak, mely az említett bürze-katasztrófa által a legtöbbet szenvedett szomszédja, a történelmi emléket. — Brüsszel és Gent városok azok, hol Flora gyermekeit legtöbb gonddal és figyelemmel s a legszebb eredménnyel nevelik s bár e kedves növények, kiket ide hozának, miképp rajtuk bemutatassák, hogy gondos és okos kezelt e nevelési téren is mit eredményezhet, még az ut fádalmainak nyomait hordják magukon, még sem vesztek el annyit frissességükből és egészségükből, hogy mintegy 10 napra ne lehetne őket mint a növényekül kiállítani.

Belgium érdemlé ki első sorban a jutalmat a világkiállításban, ezt senki nem fogja tőle megtagadni. Őt követik sorban Németország és Ausztria, kik szintén kitűnő virágtermelést mutattak be. Ugyan azt nem mondhatni Franciaországról, Angliáról és Italiáról, mely országok nem igen feszítették meg erejüket az e téren kiállításban. Hibául kell felrönnök, hogy Florenz, melynek neve már magában virágokra emlékeztet, a mely városnak virágvásárai világhírűeké váltak, a versenyre meg nem jelent; a Pallanzából jöttek kaméliák s a maroczi dísnövények nem nyújtanak kárpótlást e sajnos elmaradásért. Franciaország is és legelől Páris, mely város még a commune pusztító napjai után sem veszté el virágokbani gazdagságát, s a mely pusztulás után ugy szolván még füstölő romokat illatos virágokkal igyekezett eltakarni, e békés harcjátéknál nem jelent meg, a mint pedig ez tőle várható lett volna.

Belgium Németország és Ausztria vettek egyedül részt e második kiállításban s még pedig oly pazar módon, hogy a legkiterjedtebb nemzetközi részvételt lehet szólni. E kívül Görögország vett még részt a kiállításban épen nem mindennapi növényeivel. A havasi flora egy látszik az első kiállítás alkalmával illendőbbben lett bemutatva.

E rövid észrevételekkel egyedül a kiállítás jellegét akarók általában jelezni.

N. P.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, június 25.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztassanak előfizetésüket mihamarabb megújítani nehogy a lap küldésében fenakadás történjék**

— **Magyar kölesön** A berlini előlegezési üzlet, a „P. L.“ szerint, végleg el van intézve. A franko és anglo-hungarian-bank képviselői (Pulszky Ferenc és Weisz igazgató) visszajöttek már Budapestre. Az üzlet a kölesön megkötése végett alakult consortium által minden kormányi közbenjárás nélkül eszközöltetett. A consortium felvette az előleget a neki már kiadott, de még elhelyezetlen kötvényekre, továbbá azokra is, a melyeket még csak a kövekező hónapokban kellett volna átvenni, de melyeket a pénzügyminiszter az említett célra már most szolgáltatót ki.

— **A jog s államtudomány tanári kara,** június 24-én tartott üléséből felszólítást bocsátott ki a jogászokhoz, melyben őket az előadások látogatására hívja fel, mert a kolera korántsem öltött oly veszélyes mérvet, hogy e miatt az előadásokat megtartani ne lehetne.

— **Földtani kirándulás.** Koch Antal a kolozsvári egyetem rektora tanára f. hó 28-án földtani kirándulást tervez Csucsára a reggeli vonattal s onnét a trachyt képletek tanulmányozására végett gyalog Bánffy-Hunyadig; a visszaférés az éjjeli vonattal történik. Nevezett tanár ur felszólította hallgatóit, hogy a résztvevni akarók f. hó 27-ig jelentkezzenek nála.

— **Ezek nem félnek a kolera.** Az egyetemi orvosnövendékek nagyban készülnek tavaszi mulatságukra, dacára a kolera ijesztő rémképeinek. Nem félve, erősen elhatározott szándékuk julius elsejére hirdeteit mulatságukat megtartani, ha ugyan a járvány és rendőri tilalom nem fordít egyet az egész dolgon. Különbön e mulatság méltó párja lesz azon szép két májálisnak, melyeknek nem akadt több tarse a sok mulatság között.

— **Városunkban a kolera** miatt az egyes térek és utcák most ugyancsak szorgalmasan takarítottak.

— **A helybeli polgári iskolában** a rendszeres felvétel ma szerdán kezdődtek meg. Figyelmeztjük a tanúgy-bárátokat és szülőket e vizsgákra.

— **Jobb mint a deficit.** A vasárnapi jótékony célú mulatságnak, mint utólagosan érte-

tesülünk semmi jövödelme sem volt, azonban a mi fő, a rendezőség a deficit örvényét is szerencsésen elkerülte.

— **A kolera még** nem olyan nagy mérvű, hogy pusztítása után dühöngőnek lehetne mondani, sőt valószínű, hogy erélyes intézkedés s orvosi buzgalom által rövid idő alatt legyőzethet.

— **Szép és említésre méltó.** Helybeli gyógyszerészeink a szegényebb sorsu kolerasok részére ingyen szolgáltattak orvosszereket. Ez olyan tett, mely nem szorul dicsőre.

— **Balázsfalváról** a nemzetiségi igazgatók egyik bécsi közlönye, az „Ost u. West“-nek a következőket írják: „A görög-keleti románok itt tartott iskolai congressusa, mely rövid idővel a nagy-szebeni egyházi congressus után ült össze, föltötte fontos és üdvös határozatot hozott, olyan határozatot, mely tökéletesen alkalmas lesz a románok nemzeti életét általában és azok iskolaügyét különösen fenyegető magyarosodási veszélyeket elhárítani. A congressus ugyanis elhatározta, hogy mindazon román községekben, melyekben görög keletiek és görög katolikusok vegyest laknak, és egyenkint nem képesek iskolát fenntartani, közös költségen és egyesült erővel az egyenlőség alapján közös iskolák rendeztesse be. A pesti magyar kormány tudniillik leginkább ezen vegyes községeket szemelte ki, melyekről eddig sem a balázsfalvi, sem a nagy-szebeni consistorium nem gondoskodott és itt szándékozott azon magyar államiskolákat létesíteni, melyek segítségével már a legalsóbb népiskolába voendé kezdetét a románok magyarosítása. Ennek most már gát van vetve. Mindazon vegyes felekezeti román községekben, melyekben ez idő szerint sem görög keleti, sem görög katolikus népiskola nem létezik, a két consistorium közös költségen fog iskolát állítani, mely felekezeti tekintetben némileg semleges jelleggel fog bírn, ellenben nemzeti tekintetben határozottan román leendő (!)“

— **Világkiállítás rövid hírek.** A második ideigl. világkiállítás alkalmával díjakat nyertek Magyarországból: egyes egyedül Schilhahn Péter ur, gr. Széchenyi-féle uradalmi főkerész Horpaszon. — Legfelsőbb intézkedés folytán a Bécsben és környékén állomásozó sorkatonaság századonként fog a világkiállítás megsejtelésére tisztjei által naponként a reggeli órákban vezettetni; a tiszt urak egyszersmind magyarzatosokat fognak tartani. — Arleszállításban buzgólkodnak a praterbeli s a kiállítási téren levő vendéglősök, úgy, hogy most már a rendes árakon lehet étkezni. — A lókiállításról, mely szept. 18 tól bezárólag szept. 27-ig fog Bécsben a világkiállítással egyidejűleg tartatni a „Times“ a következőket írja: a kiállításra a bejelentések szept. 15-től szept. 17-ig fogadtatnak el s ezek a kiállításban az egyes országokból meghonosult tenyésztési fajok és alfajok szerint soroztatnak be. A kiállított lovak mindannyan versenyeznek a díjakért, melyek díjmezekből, elismerő nyilatkozatokból és bizonyítványokból fognak állani. A jury elnöke gr. Grünne lesz s egyes tagjai a kiállító országok lótenyésztő notabiltásai. Szept. 27-én nyilvános lóelárvézés lesz. — Az indiai osztály most már teljesen be van rendezve. A szekrényekben főleg Kelet-India arany és ékszergazdagságát lehet bámulni. — Az amerikai bizottság inkriminált tagjainak egy része rehabilitáltot.

— **Egy nő,** ki eredeti dolgokkal büszkélkedik. Egy amerikai lap beszéli egy bostoni fiatal hölgyről, ki nem régebben egy milliomoshoz ment nőül, hogy szalonjában arany rámban pompáztatja mindazon kérőinek névaláírását, kik levélben kérék meg, 50 aláírást szemlélni itt, melyek valamennyie tiszteltre méltó, sőt előkelő személyektől ered.

— **Véls Simon** viz- és természet orvos, vasárnap f. június 30-án délután 5 órakor a helybeli vizgógyintézet kerti helyiségeiben (külső monostorutczai Pataki Sándor-féle ház) ingyen előadást fog tartani „a cholera-ról s annak gyógyíthatóságáról a vizgógyomó d szerinti.“ Szakértők s nem szakértők egyaránt szívesen látnak s a netán teendő észrevételekre készen álland a válasz.

— **Lille** francia város megküldö Pest városának 1874-ik évi költségvetését, s némely statisztikai kimutatást, mire a tanács viszonzásul ez idej költségvetést, számadati munkákat, s a pesti vágház leírását küldé meg.

— **Megjelent** a szerkesztőségünkhez beküldött: „A Jelinek-féle gyümölcsfa nemesítési és tenyésztési eljárás leírása, Kodolányi Antaltól.“ Kapható Demjén László m. kir. egyetemi könyvtár boltjában, ára 50 kr. o. e. Ajánljuk ezen a kolozsmonostori gazd. tanítész érdeműs igazgatója által a közöllet szempontjából irt füzetkét gazdaközönségünk figyelmébe.

— **Irodalmi rövid hírek.** Mosenthal legújabb színműve, „Morel Magdalena“ czimmet Newyorkban a Daly színházban angol fordításban színe hozatott s nagy tetszéssel fogadták.

— **Romberg Henrik Móricz Fr.** a leghíresebb ideggyógyászok egyike, ez orvosi szaknak úgy szolván megalapítója jún. 16-án Berlinben, élte 78-ik évében meghalt.

— **A persa sah tiszteletére** Angliában rendezendő ünnepélyek sora a következő: Szerdán f. hó 18-án kötött ki a sah Anglia partján Dover-

ben, s nap az estéjén elfoglalá a Buckingham palotát. Csütörtökön elfoglalja a diplomatikai testületet és a minisztereket s este a walesi hercegnél Marlboroughházban esteliz. Pénteken tiszteleg a királynénak Windsorbán s este a lord mayor báljában részt vesz. Szombaton az arzenalt tekintti meg.

— **A mult budgetvita** statisztikáját állítja össze Kiss Miklós az alsóház jegyzője, ki azon furcsa gondolatra jött, hogy a felirt szónokok névsorát egy hosszú tekerásban összeragaszsa, mely papírszalag csütörtökön a ház folyosóján közszemlére kitétetett s épen 27 méternyi hoszu. E szerint az utolsó költségvetési vita tartott 58 napig, a budgethez szóltak 170-en és pedig a sokszor beszélni kénytelen miniszterekkel együtt 86 jobboldali, 82 ellenzéki, 2 reformer. Mindennemű fölszólalás történt ezenkívül 902 és pedig 402 jobboldali, 431 baloldali és 9 reformpárti. — Beszélt 59 szónok egyszer, 111 szónok többször. Szóltak pedig Tisza Lajos 44-er, Tisza Kálmán 33-er, Tisza László 8-er, a Tisza-család vette tehát igénybe a ház figyelmét 85-ször, Zsedényi 40-szer, Széll Kálmán 38-szor, Pulszky Ferencz 32-szer Kerkapoly 29-szer, Trefort 27-szer, Lázár Adám 20-szor, Péchy Tamás 19-szer, Irányi 18-szor, Helfy 17-szer, Ghyoz Kálmán, Madarász és Szende Béla 16-szor, Molnár György 15-ször, Csernátóny és Paczoly mindenik 12-szer, Csengery 11-szer, Schwarz Gyula 8-szor, Csanády 7-szer, Deák Ferencz 6-szor, Csiky Sándor is 6-szor, Lónyay Menyhért 2-szer, Sennyei 1-szer stb.

— **Postagalambok.** Prágai galambtenyésztek idej urnapján kísérleteket tevének, galamboknak levélvitelre felhasználásával. Négy ur, kik közül zart kálákban mindenik nyolcz darab galambot vitt magával, a Aeraun melletti Lodenitz helységbe kocsiolt. E helyt a falu lakosságának nagy bámulatára a galambokat szabadon ereszték. Az egyik galamb, dacára az időközben beállott esős időjárásnak, hamarabb ért Prágába, mint az úrak. Másnap 3-an értek oda s jún. 17-én már valamenyi galamb Prágában volt. A galambok e fajtáját, melyet a francia német hadjárat alkalmával darab száma 15 krjával fizettek, most 1 frtjával fizetik s porosz úgynökök százával vásárolják. Az állatok ösztöne valóban oly különös jelenség, mit az emberi értelem alig foghat meg, s mindaz, a mit e tekintetben mondhat arra szorítkozik, hogy ez iránban mai napság is tudalmunk majdnem annyi mint semmi. A legmegfoghatatlannabb állati ösztönök közé tartozik a madarak vándorlása s még kifőnősebb az irány megtartási ösztön, mely képessé tesz p. egy galambot arra, hogy fészket 25 mérföldnyi távolból is újra felkeresse. Mert bármily tökéletes is a látérezék a madaraknál, nem elegendő az annak megmagyarázására, hogy céljuk felé oly távolból oly bizossággal haladnak. Mult vasárnapon déli egy és fél órakor 4000 galambot bocsátottak utnak a párisi állatszelidítési kertből s azok d. u. óra előtt bugyokban voltak Roubainban, Páristól több napi járányira.

— **Szerencsés menykötés.** A „Szegedi Híradó“ írja: A mult vasárnapi égháboru alkalmával Sebők Antal nevű atyánkfiaival Kistelken az történt, hogy a menkü megütötte. De nem halt bele, csak 48-óráig eszméletlenül feküdt, mikor is magához tért. E tragikus esetéről az illető maga tudósítá itteni rokonait egy rajzonnal irt levélben. A szegény ember kérve kéri ányját, nényét és sógorát, hogy menjenek látogatására, mert — írja — „se holt, se eleven nem vagyok, a menkü vasárnap megütött.“ Elmondja aztán, hogy a menkü az inge nyakánál bement, s a hasát és gyomrát összeégette, úgy, hogy most beteg belé. Ismételve kéri rokonait, nehogy tréfára vegyék a dolgot, hanem menjenek és — vigyének magukkal egy kis bort is, mert tudják, hogy Kistelken rozsb bor van.

— **Cooper Harriet** k. a. az ismert regényíró leánya, jelenleg Párisban időzik. A „Figaro“ ez alkalomból egy másfél év előtti történetet beszélt el, a kisasszony akkor Philadelphában lakott, s midőn egy napon a város közelében tűz ütött ki, lovára pattant és a szerencsétlenség színhelyére lovagolt, egy nő és egy gyermek életét mentette meg. Miss Harriet a közönség köszönetét s hálakódását a következő szavakkal utasította vissza: Barátaim, legközelebbi regényemben egy tűzvésztt kell rajzolnom, önök útján e látványnak tanuja lettem s hálám kifejezésül két ember életét megmentettem, nem tartozunk egymásnak semmivel; ezzel lovára pattant és elvagtatott.

— **Meghívás közvizsgákra.** A városi polgári iskolában a folyó tanévi nyári közvizsgálatok e hét folytán ily renndel fognak megtartatni:

Szerdán, d. e. 8—12-ig és d. u. 3—5-ig lesz az I-ső osztály közvizsgálat — az éneket és tornászot kivéve — minden tantárgyból.

Csütörtökön, ugyanazon időben, a 2-ik osztálynak, az imént említett két tantárgyat kivéve, hasonlóan minden más tantárgyból.

Pénteken d. e. 8—12, a 3-ik osztálynak, az éneket és tornászot kivéve, minden tantárgyból; d. u. 3—6-ig közvizsgálat az énekből mind a négy osztálynak.

Szombaton d. e. 8—12-ig, a 4-ik osztálynak az éneket és tornászot kivéve, minden

tantárgyból; d. u. 3—6-ig az érdemsorozat egybeállítására.

Vasárnap délelőtt 11 órakor az érdemsorozat felolvasása, jutalmak osztása; délután 6 órakor kezdődőleg kövizsga a tornaszatból. E legutolsó helyen említett vizsga a városi „Torna-Vivoda“ intézete helyiségében fog megtartatni; a többiek saját intézetünk ideiglenes helyiségében (külső tordautca „Bogdánffy-bástyá.“)

Ezeket nyilvánosan is jelenítve, tisztelettel felkérém az érdekelte szülőket, a városi képviselő testület t. tagjait s általában a nevelésügy minden barátját, szíveskedjenek vizsgáinkra minél számosabban megjelenni. Kolozsvárt, 1873 június 23-án.

Váradi Károly
igazgató tanár

440 — 1873. tan. éln. sz. — Kimutatása a Kolozsvár sz. kir. városban uralgó cholera járvány állásának 1873-ik évi jún. 18-tól kezdve 1873 év jún. 24-ig este 12 óráig.

Helység neve Kolozsvár sz. kir. város	Ezekből		Jegyzés.	
	meg- gyó- gult	halt	meg- gyó- gult	halt
Összesen	1	1	72	16
Szaporo- radt				
Beteg ma- kiülés napja				
A betegség száma			55	
Lakosság Helység			26,382	1/6
Június 24 1873.				

Medgyesi Tivadar
h. polgármester.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márczius 10-től.

A magyar keleti vasut menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órakor, a délutáni 4 órai menet Szobent, Segesvárt, Károlyfehérvát és Aradot köti összes várakozás nélkül, az estvéli 7 órakor induló gyorskocsi a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órakor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órakor a Nagyszeben, Segesvár, Károlyfehérvát és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczen lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönne is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthatassanak.

Kolozsvárról Szamosujvárra és Deésre naponként kétszer, reggeli 8 és délután 3 órakor.

Deérsől Szamosujvárra és Kolozsvárra naponként kétszer, reggeli 7 és délután 1 órakor.

Arzabály 30 font szabadpodgyaszal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza I-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosujvárig vagy vissza I- és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deézsig I. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kissebb állomások 40 krajezarjával mértföldönként számítottatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett mértfd egészbe számítatik.

Mint hogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemről gondoskodik, reméli további pártfogásaikat is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos.
gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Jun. 23-ról. 1873 5% metaliques 68. — nemzeti kölesön 73.30. 1860-diki államkölesön 101.75. Bankrészevények 898. Hitelrészevények 269. — London 111.30. Ezüst 110.50. Cs. kir. arany —. — 20 frankos arany 8.91. Földtehermentesítési kötvények: Magyar 75. 75. Temesi 73.50. Erdélyi 73.50. Horv. Szlavon.

Felölös szerkesztő Sandor János.

